

Ekologické zemědělství a ochrana obojživelníků

Letošní rok byl Evropskou asociací zoologických zahrad a akvárií vyhlášen jako Rok žáby. Odborníci celého světa bijí na poplach. Obojživelníků totiž rapidně ubývá. Vedle znečišťování životního prostředí a zvyšování teploty, díky kterému se vysušují přirozená stanoviště, decimuje populace obojživelníků chytridiomykóza, smrtelné houbové onemocnění. Může jim pomoci ekologické zemědělství?

Stručně o obojživelnících

Obojživelníci patří mezi nejstarší žijící obratlovce s proměnlivou teplotou těla. Přes zimu hibernují. Svoji fyziologii i ekologii jsou silně vázáni na prostředí vody, zejména v době rozmnožování. Většina z nich klade vajíčka, ze kterých se později líhnou rodičům nepodobné larvy (u žab pulci), které do tří měsíců vyvíjejí v malické zmenšeniny rodičů. Z našich obojživelníků rodí živá mláďata pouze mlok.

Všichni se živí převážně hmyzem a drobnými bezobratlými živočichy, ropucha si však klidně troufne i na drobné hlodavce. Juvenilní stadia všech našich druhů jsou nenasytnými konzumenty larev komárů, pakomárů, jepic a dalšího hmyzu. Ačkoliv jejich ekologický význam v ekosystémech luk, pastvin a polí nebývá doceňován, zauímají obojživelníci významné místo v potravních řetězcích plazů, ptáků a drobných šelem. Bohužel, většina našich druhů patří mezi ohrožené živočichy fauny ČR.

Jak může ekozemědělec pomáhat?

Základem ochrany obojživelníků je péče o přirozené a málo narušené biotopy a ekosystémy vhodné pro jejich vývoj a život. Je nut-

Mlok skvrnitý – upřednostňuje listnaté nebo smíšené lesy v pramenných oblastech s kamenitými svahy. Zimuje ve skalních štěrbinách, štolách, mezi kameny.

né si uvědomit, že většina našich obojživelníků je existenčně závislá na dvou biotopech – vodní ploše, kde se rozmnožují, a místě, kam chodí přezimovat. Chránit je třeba i cesty, kterými mezi těmito stanovišti putují.

Skokan hnědý, ropucha obecná, čolek horský a rosnička zelená obvykle osidlují nádrže o ploše od 20 m do 500 metrů čtverečních a proměnlivé hloubce od 30 do 150 cm s mírným sklonem břehů. Pro páření potřebují mělké laguny, důležitou roli hraje i vegetace podél břehů. Rosnička například vyžaduje přítomnost příbřežního bylinného krytu a keřů v blízkosti nádrže, mlok skvrnitý oceňuje klidné tůňky v čistých potocích.

Chybí-li v krajině přírodní vodní plochy, snadno je zastoupí zahradní rybníčky, rýhy podél lesních cest nebo jen obyčejné louže. Jejich pravidelným čištěním a obnovováním

můžete přítomnosti obojživelníků na svém pozemku hodně napomoci. Pokud mají vodní nádrže ve vašem okolí kolmé břehy, usnadníte obojživelníkům přístup na souš přidáním různých úchytů a můstků se sklonem okolo 35°. Odbahňování nebo vypouštění rybníků se doporučuje provádět nejlépe v září, v době mimo jejich rozmnožování a zimování. Při údržbě litorálního pásma (vegetace podél břehu) ponechávejte alespoň 20 % z celkové plochy kolem nádrže neposekané. Hrozí-li znehodnocení původních břehových porostů náletovými dřevinami nebo jinými invazními druhy rostlin, je třeba je průběžně odstraňovat.

Máte-li v plánu stavbu nové vodní nádrže, pamatujte na to, že pro obojživelníky jsou nejhodnější vodní plochy s členitými břehy a různou hloub-

Základem ochrany obojživelníků je péče o přirozené a málo narušené biotopy a ekosystémy

Jezírka v Orlickém Záhoří

Ekologické zemědělství a ochrana obojživelníků

 kou vody. Dno se doporučuje zpevnit kameny a štěrkem, břehy osázet běžnou vodní vegetací.

Vysokou úmrtnost obojživelníků na souši má na svědomí také nevhodně zvolený typ sekaček při seči. Nejšetrnější k obojživelníkům ukrytým v trávě je lišková sekačka s nižšími jezdovými rychlostmi a s možností nastavit výšku drnu nad 10 cm. Nejméně vhodné jsou rychlé bubnové sekačky s obvodovou rychlostí bříty 80m/s a více. Pokud je to možné, vyhýbejte se seči po dešti, kdy obojživelníci více aktivují. Nedoporučuje se také kosení velké plochy najednou. V nízkém porostu ztrácejí obojživelníci a plazi možnost úkrytu a hrozí jim úhyn.

Pro živočichy žijící v lese je vhodné ponechat část dřevní hmoty až do stadia rozpadu. Tlející stromy jsou důležitými úkryty i zdrojem potravy (drobní bezobratlí). V místech s větší koncentrací obojživelníků je možné vytvořit umělé zimoviště ve formě vyhloubené díry vystlané hrabankou a přikryté stříškou se zemínou a listím.

Druhy a jejich biologie

Mezi významné druhy obojživelníků v horském prostředí a podhůří patří několik zástupců s odlišnou biologií i rozdílným způsobem života ve vazbě na zemědělské hospodaření v krajině.

Skokan hnědý

Rozšířený druh. Vyžaduje převážně lesní stanoviště, vlhké zarostlé louky, v blízkosti vodních nádrží. Rozmnožuje se v tůních, mělkých rybnících i pomalu tekoucích potocích. Skokan zimuje ve vodě (na dně) i na souši (v hromadách kamení).

Ropucha obecná

Adaptabilní druh obývajících lesy, louky i zahrady. Dospělci tráví většinu života na su-

chozemských stanovištích. Rozmnožuje se v hlubších tůních nebo nádržích. Mladé ropuchy opouštějí vodu hromadně. Táhnou v zástupech na suchozemská stanoviště.

Rosnička zelená

Většinu života tráví na vegetaci. Rozmnožuje se v mělkých lučních tůních s roztroušenými porosty křovin a stromů.

Kučka žlutobřichá

Osídluje mělké menší vodní plochy. Spokojí se i s loužemi, zatopenými příkopy, vlhkými a podmáčenými loukami.

Čolek horský

Obývá převážně oblasti s vazbou na lesní biotopy. Rozmnožuje se v mělkých tůních, slepých ramenech potoků i kalužích na lesních cestách. Zimuje na souši pod kameny nebo padlými kmeny. V ČR se vyskytuje ještě čolek obecný a čolek karpatský.

KDE SE PORADIT?

Vytváření podmínek pro život obojživelníků v krajině vyžaduje nezbytné odborné znalosti a praktické zkušenosti. Potřebný rozsah informací mohou poskytnout střediska Agentury ochrany přírody ČR a správy chráněných krajinných oblastí v jednotlivých místech.

Dotací tituly:

- ✓ Program revitalizace říčních systémů (poskytuje MŽP[B1])
- ✓ Program péče o krajinu (poskytuje MŽP)

Doporučená literatura:

- ✓ Metody studia ekosystémů (Bejček V., Šťastný K., a kol., Praha 2001)
- ✓ Ochrana obojživelníků (Blanka Mikátová, Mojmír Vlašín, Brno 2002)
- ✓ Ekologické zemědělství a ochrana obojživelníků – informační leták (PRO-BIO Šumperk, 2008)

Použité fotografie: Jan Mocek, Josef Hájek, archiv PRO-BIO Svaz e.z.

Dle letáku „Ekologické zemědělství a ochrana obojživelníků“ (texty Jan Mocek) připravila

Kateřina Čapounová,
BIOINSTITUT

Agroturistický ráj v Zemi Děda Praděda

V centru Jeseníků asi 620 m n. m. leží obec Malá Morávka, odtud vedou stezky do těch nejkrásnějších, botanicky hodnotných, turisty oblíbených a navštěvovaných míst. V tomto místě se nachází malá rodinná farma, na níž vám nabízí pobyt rodina Kielarova.

Paní Kielarová říká: „Nabízíme pobyt s neobvyklými zážitky, lákavými zejména pro děti, klid mimo velká turistická zařízení. Děti ocení neobvyklý zážitek při seznamování se se zvířaty. Máme koně a další zvířata, o něž mohou v případě zájmu pomoci pečovat.“

Farma je certifikovaná a patří do Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO, který u svých členů garantuje dodržování směrnic ekologického zemědělství. Hospodaří asi na pěti hektarech luk – pro huculské koně a je tu ubytovaný i legendární Železník. Na koních se můžete svést. Na farmě mají také další domácí zvířata. V létě mohou hosté také stanovat nebo kempovat na loukách.

Zdejší kraj poskytuje možnost celoročního sportovního vyžití. Od jara do podzimu je to nepřeborné množství tras pro pěší turistiku a cykloturistiku. Pro ubytování slouží hostům čtyři pokoje – dva s vlastním a dva se společným sociálním zařízením. V jednom z nich je také kuchyňský kout. Rodinná farma nabízí „pozdání ke stolu“, rádi vám uvaří, včetně speciálních přání některých diet nebo vegetariánské stravy.

„Vařím v jednom hrnci pro nás i naše hosty. Ráda předám recepty jídel, která jim chutnaly,“ říká paní Kielarová. „Když bude zájem mohu je naučit péct vynikající vánočku nebo vánoční štolu. V létě jsou našimi hosty oblíbené borůvkové knedlíky, v zimě pak borůvková marmeláda nebo koláč.“

Kielarovi jsou ohleduplní k životnímu prostředí nakupují nápoje ve vratných skleněných obalech pro sebe i pro hosty. V celém objektu platí přísný zákaz kouření, na druhou stranu se vyhoví majitelům mazlíčků. Čistotné pejsky, želvy, andulky apod. si můžete vzít s sebou.

Agroturistika Ljuba Kielarová, Malá Morávka 238, 793 36 Malá Morávka, tel. 554 273 241, mobil: 732 229 543, e-mail: ljuba.agrotour@razdva.cz, <http://www.kielarova.ecn.cz/index.html>